

Muž, který pěstuje stromy

TEXT: **MARCELA ŠKARDOVÁ**, FOTO: **TOMÁŠ DITTRICH**

Stromy jsou okrasou každé zahrady. Pokud se vám nechce čekat řadu let, až vyrostou, nabízí se koupě už hotových vzrostlých stromů, které za vás vypěstují specializovaná zahradnictví.

Pěstování vzrostlých stromů je běh na dlouhou trať, každý druh si žádá potřebné podmínky i péči. A totéž platí pro výsadbu. O tom všem i něčem navíc jsme si povídali se zahradníkem Petrem Jelínkem ze Zahradnictví Jelínek.

Z čeho se pěstují stromy v profesionálních zahradnictvích? Začínáte od semínka?

Dnes už není možné obsáhnout celý proces od semínka až po výsadbu. Proto se firmy na jednotlivé úkony specializují. Některé se zabývají jen sadbou, jiné, jako my, pěstováním stromů, další převozem k zákazníkovi anebo samotnou výsadbou, případně i následnou péčí na zahradě klienta. Abych tedy odpověděl na otázku – při pěstování používáme jak semenáče, tak roubované, eventuálně očkované stromy, a některé typy, jako například vrby či topoly, se pěstují z řízků.

Je obvyklé, aby se stromy během pěstování tvarovaly?

Určitou úpravu potřebují během růstu všechny, což souvisí s přesazováním. Ale jinak se tvarují z více důvodů. Obecně platí, že tvarováním získá strom kompaktnější vzhled. Ale například jehličnany průběžně tvarujeme proto, abychom získali rostliny na kmínku. V menší výšce pak takové stromy můžete mít i na omezeném prostoru, třeba na předzahrádce, a ještě vám zbude místo pod nimi na výsadbu stínomilných rostlin. Ovšem hodí se i na velké zahrady, v tom případě se stromy dopěstovávají do takové výšky, aby se pod jejich korunou dalo projít.

A když se tvaruje špalír nebo střecha, co to znamená?

Strom ve tvaru špalíru rozvětňuje do stran, na šířku má asi 20 až 30 cm, na délku i několik metrů. A střecha? Z koruny stromu tvarujeme v podstatě kolmou plochu ke kmínku. Dnes je moderní sesadit čtyři stromy ve tvaru střechy a vytvořit si z nich ryze přírodní pergolu. V obou případech se stromy vyvazují na bambusovou mříž. Ovšem během pěstování lze vytvořit třeba i bránu, pak se větve stromů

připevňují na kovovou konstrukci, s níž se rostliny převážejí a instalují do zahrady. A v neposlední řadě se také sesazují dva či tři stromky k sobě, to se bavíme o vícekmenech.

Co vše se dá vypěstovat?

Veškeré stromy, které se hodí pro naše klimatické podmínky.

Je některý strom nevhodný, a přesto ho lidé chtějí?

I s tím se setkáváme. Ale není to o konkrétní skupině stromů, ale o kultivaru. Například dub cesmínovitý se dá sázet zhruba od Paříže směrem na jih, kdežto u nás by zmrzl. Na namrzání jsou choulostivé i některé cypřišovce a také třeba borovice pinie, kterou si lidé často vozí z dovolené.

A sakura? Ta je přece dost oblíbená.

Ano, existuje asi 300 kultivarů, nabídka sakur je neskutečně široká a v našich zeměpisných šířkách se jim daří. Nezapomeňte, že pochází z Japonska, které je co do klimatu a členitosti velice různorodé, v některých místech tam mají rostliny ještě náročnější podmínky než u nás.

Stromy pěstujete ve volné půdě?

Ve volné půdě i v kontejnerech.

Co jim musíte dodat během růstu?

Řídíme se nároky jednotlivých rostlin, některé chtějí sušší půdu, jako třeba lípy, a jiné vlhčí, což platí pro buky. Veškeré stromy ve volné půdě zaléváme kapkovou závlahou a touto formou rostliny získávají také výživu. A podle potřeby je tvarujeme.

V zahradnictví rostou řadu let. Otuzujete je na zimu?

Pokud se pěstují v kontejnerech a jsou choulostivé na promrzání kořenového balu, na zimu se přenášejí do fóliovníku. Ostatní dáváme k sobě do skupin, aby kořenový bal tolik nepromrzal, a nádoby obalujeme jutou či geotextilií. Ale také můžeme strom v kontejneru na zimní období zapustit do země. Ve volné půdě zůstávají ty, které přirozené podmínky zvládnou.

PETR JELÍNEK

Vystudoval Střední zahradnickou školu v Mělníce. V roce 1990 založil stejnojmenné zahradnictví, které se v počátcích zaměřilo na pěstování okrasných keřů a realizaci zeleně – od rodinných zahrad až po několikahektarová provedení městské nebo firemní zeleně. V současnosti se věnuje zejména okrasné školce na ploše 5,5 hektaru a provozu zahradnického centra. Kromě běžného sortimentu rostlin v zahradnictví pěstují vzrostlé stromy.

Do jaké výšky si můžeme koupit vzrostlý strom?

Kdybyste si ho pořizovali u nás, pak to bude asi 8 metrů – to se bavím o stromech z vlastní produkce. Ale jinak jsou možnosti nákupu takřka neomezené, respektive omezené jen financemi a transportem. Ze zahraničí si lze nechat přivést třeba i strom vysoký 12 až 15 metrů, pak platí jeden strom rovná se jeden kamion. Tomu odpovídá i vysoká cena.

Kolik běžně stojí vzrostlý strom?

Záleží na druhu a době a náročnosti pěstování, je to velice různorodé. Například břízy, lípy nebo javory vysoké 2 až 3 metry můžou stát od dvou tisíc výše, za jiné, pomalu rostoucí a vysoké třeba 6 až 8 metrů, dáte i několik desítek tisíc.

Jak dlouho při pěstování ponecháváte strom na jednom místě?

Pokud jde o rostlinu pěstovanou ve volné půdě, musíme ji každé dva tři roky přesazovat. Toto samozřejmě záleží i na rychlosti, jakou stromy rostou – pomalu rostoucí dřeviny se přesazují s větším časovým odstupem. V průměru však každý strom třikrát nebo čtyřikrát přesadíme.

Proč?

Kvalitní kořenový systém vznikne pouze častým přesazováním. Kdybyste strom nechali na jednom místě šest až sedm let a pak ho vyryli, přijde i o 70 procent kořenů, protože ty drobnější se budou nacházet dále od rostliny. Kdežto díky častému přesazování se kořeny drží u kmene, takže při vyrytí stromu je poškodíte méně.

A když pěstujete stromy v kontejneru?

Jde jen o jednu etapu života stromu – nelze ho mít po celou dobu růstu pouze v kontejneru, sem ho dáváme na poslední fázi dopěstování, třeba na rok dva. Kdybychom strom pěstovali pouze v kontejneru, došlo by u něj k takzvanému květináčovému efektu, kdy se kořeny stácejí, aby se vešly do nádoby. A u velkých, vzrůstných exemplářů se to

pak na vaší zahradě projeví tím, že za čas se strom vyvrátí – jeho kořeny fungují jako pružina a v půdě se neudrží. Jinak kontejnery nabízejí výhodu při převozu rostlin, snáz se stěhují, a také se tím rozšiřuje doba výsadby po celou dobu vegetace.

Řekněme, že už máme vybráno. Kdo nám strom přiveze a musí se na cestu připravit?

Balové rostliny se prodávají na objednávku, takže nejprve strom dobudeme ze země podrývacím strojem. Pak bal obalíme jutou a uložíme do drátěného pletiva, aby byl pevný. A za dráty se rostlina snadno vyzvedne třeba na přívěsný vozík (jde-li o menší strom) nebo na nákladní auto. Pozor, s těmi dráty se strom také vysazuje. Jinak balové rostliny lze vysazovat na jaře či na podzim. Prostokořenné stromy také, ale ty si většinou lidé nechávají vysadit profesionály, ty už jsou náročnější na uchycení.

A kdybychom chtěli strom vysadit v létě?

U rostliny v kontejneru to není problém a v případě stromu s balem se to řeší tak, že místo juty použijeme textilii vyrobenou z kokosu. S ní lze stromy vysazovat i během léta, textilie se pak v půdě rozloží.

Jak se strom převáží?

Pokud ho povežete mimo jeho vegetační období, můžete i v otevřeném autě nebo na zmiňovaném vozíku. Ale v době vegetace je třeba mít auto kryté plachtou, nebo alespoň strom zakryjte stínovací textilií.

A pak si ho sami vysadíme, nebo si na tento úkon objednáme realizační firmu.

Prodejci vám doporučí dobré realizační firmy, s nimiž mají letité zkušenosti, to se nebojte.

Kdo nám pak na koupený strom dá záruku?

Složitá otázka a ještě složitější odpověď. Já jako prodejce vám dám záruku do dalšího vegetačního období, přece jen – je to živý materiál a neovlivním, jak se ke stromu budete chovat. Ačkoli, například před čtyřmi lety byla tak tuhá zima, že vymrzly i rostliny už rok předem vysazené. Je to individuální.

A co realizační firma?

Pokud si strom necháte vysadit realizační firmou a ona se o něj i nadále stará, pak vám poskytne záruku po celou dobu své péče, to je běžné. Ale často se setkáváme s tím, že i když my jako pěstitelé a prodejci dáme zákazníkům instrukce, jak se ke stromům chovat, tak oni to mnohdy neudělají. Přesazením přijde rostlina zhruba o třicet procent kořenů, proto se musí i koruna redukovat zhruba o třetinu. Což je pro strom jen dobře, aby se koruna nadále správně vyvíjela. Toto základní pravidlo redukce platí jak pro rostliny prostokořenné, tak i balové – zde jen s výjimkou jehličnanů, které se vesměs neredukují.

Musíme stromy na zahradě každoročně upravovat?

U tvarovaných ano, jinak se to řeší zejména po výsadbě. Ale existují i druhy, které nesnášejí pravidelné řezy. Například kaštan, katalpa či pavlovnie (to je podle mě nejkrásnější kvetoucí strom, s modrými květy), tedy rostliny s velkými listy, se neřežou. Naopak červenolisté okrasné slivoně se nemusejí, ale můžou tvarovat. Pokud chcete pravidelně tvarovaný strom, je zřejmé, že ho musíte každoročně

Kvalitní a odolný kořenový systém vznikne jedině častým přesazováním, ideálně každé dva až tři roky.

upravovat. Pro jehličnany zase obecně platí, že se do nich nezasahuje, opět jen tehdy, když je chcete tvarovat – pak se asi zhruba v polovině června zaštipují. Než nové výhony zdřevnatí, v jejich polovině je odlomité. Ač se to nezdá, je to pracné a je důležité myslet na něj každý rok.

Měli bychom upravovat i kořeny?

Jen v případě, pokud se kořen třeba při převozu poškodí, pak se musí zakrátit.

Jaké podmínky mají majitelé zahrad připravit svým budoucím vzrostlým stromům?

Vhodné půdní stanoviště, světovou orientaci i typ zeminy tak, jak si ta která rostlina žádá. Například dnes mají mnozí lidé na zahradě automatické závlahy a voda z nich může stékat k blízko vysazenému stromu a podmáčet ho. A když přijdou deště a vy máte strom v jílovité zemině, může dokonce uhnít. Strom lze vysadit i do tohoto typu půdy, avšak musíte mu dopřát propustné podloží, tedy prokopat se vrstvou jílu a vytvořit zde drenáž pro odtok vody.

Na co ještě myslet?

Na velikost kořenového systému. Když víte, že strom vysadíte poblíž komunikace, chodníčku nebo bazénu, a to tak metr od nich, vyberte si druh s kulovitými kořeny. Třeba okrasnou hrušeň či metasekvoj. Používají se hlavně ve městech, kde jsou inženýrské sítě a úzké prostory, protože jejich kořeny se nerozrůstají do stran. Kdežto například bříza, smrk či katalpa kořeny široce a částečně mělce, takže by časem narušily například dlažbu.

Upozornil byste ještě na častou chybu, které se mají lidé vyvarovat?

Při prodeji rostlin v balu se obalují jutou a bal se zpevňuje pletivem. Někteří při výsadbě pletivo odstraní, a to se nemá. Bal se rozpadne a jemné kořínky tento zákrok nemusejí přežít. Přitom dnes se používají materiály, které se časem v zemi rozloží, netřeba se obávat, že budete mít v zemi léta dráty. Doporučil bych jen rozstříhnout pletivo poblíž kmene, aby strom měl prostor pro svůj vývoj, ale nic víc.

Kdybychom si za dva tři roky řekli, že chceme strom přesadit jinam, budeme úspěšní?

To je ještě relativně krátký čas, ostatně i ve školce ho takto přesazujeme. Jen musíte vytvořit větší bal. Když jste si kupovali strom s asi padesáticentimetrovým balem, pak

Rostliny v kontejneru nabízejí více výhod: snáz se převážejí a doba výsadby se díky nim rozšířila na celou dobu vegetace.

po třech letech ho vyryjete ze země zhruba se sedmdesáticentimetrovým balem. Ale tento krok bych raději ponechal profesionálům.

A když budeme chtít přesazovat starší strom, který je na jednom místě třeba dvacet let?

Úspěšnost je individuální. Pokud strom široce koření, máte větší šanci na ujmoutí, kdežto u rostliny s kulovitými kořeny je už poměrně malá. Při přesazování vždy přijmete o část kořenů a je velký rozdíl, zda při vyrývání přesečnete řadu drobných, třeba dva centimetry širokých kořenů, nebo byť i jeden velký, zato silný kořen, například o průměru deset centimetrů.

Které stromy jsou momentálně v oblíbenosti?

Habr, stále katalpy, veškerý sortiment klasických i převislých sakur, ale také lípa, bříza a z jehličnanů smrky a borovice. Z těch méně obvyklých je docela populární ambroň.

Poradil byste někdy lidem, aby strom po čase raději pokáceli?

Určitě, když ohrožuje své okolí. A po několika letech růstu se v případě více stromů vysazených u sebe může stát, že budou potřebovat probírku. S tím je třeba počítat předem a nelitovat pak těch, které musíte pokácat. Ostatně tak to někdy děláme i my ve školce – jen probírkou totiž dosáhneme toho, že nám nadále porostou zdravé a kvalitní stromy, jinak by se utiskovaly a na jejich vzhledu to bude znát. V krajním případě by dokonce mohly uhynout.

Každého jistě napadne stromy zalévat, čas od času jim přilepšit hnojivem, ale jak si poradit s potenciálními škůdci?

Patrně nejznámější je klíněnka jírovcová, častá u kaštanů. Ale tento brouček je poměrně nenasytný a napadá už i platany a javory. Larvy klíněnky vyžirají vnitřek listů, a stromy chřádnou. Ochrana proti klíněnce je problematická, použít lze chemické postřiky a průběžně odstraňovat spadlé listy.

Co třeba mšice?

Existuje celé spektrum mšic v různých formách, rozlišujeme asi třicet druhů. Velký problém představují hlavně u buků, které napadá mšice krvavá. Jenže na každou mšici postřiky nezabírají. Ony, a nejen ony, si totiž vypěstovaly na konkrétní přípravky rezistenci, proto je nutné postřiky střídát. A v posledních letech, zejména když je teplo a sucho, často vidíme i svilušku. To je drobný, asi jeden milimetr velký pavouček. Rovněž vysává listy, navíc se vyskytuje v obrovském množství a škodí téměř na všech stromech – jak listnatých, tak jehličnatých. Sviluška dokáže rostlinu natolik oslabit, že může odumřít. Na svilušky hodně trpí stříbrné smrky, proto je třeba stromy často sledovat. Výsadbou péče o ně nekončí, naopak – teprve začíná.